

Govor prvog potpredsednika Vlade Srbije i ministra spoljnih poslova Ivice Dačića na sednici Saveta bezbednosti Ujedinjenih nacija posvećenoj radu UNMIK-a, koja je održana 19. novembra u Njujorku:

"Poštovani gospodine predsedniče,
Uvaženi članovi Saveta bezbednosti,
Dame i gospodo,

Na samom početku bih želeo da najoštrije osudim nedavne terorističke napade u Parizu i Bejrutu, kao i obaranje ruskog putničkog aviona iznad Sinaja. Koristim ovu priliku da izrazim najdublje saučešće porodicama žrtava ovih gnusnih zločina, koji zadiru u srž civilizacijskih vrednosti oko kojih smo ovde ujedinjeni. Terorizam i ekstremizam oličeni u Islamskoj državi i drugim terorističkim organizacijama predstavljaju pretnju koja nalaže globalni odgovor.

Gospodine predsedniče,

Dozvolite da Vam se i ovog puta zahvalim na kontinuiranoj pažnji koju posvećujete pitanju Kosova i Metohije. O tome svedoče i ovi redovni kvartalni sastanci sazvani u skladu sa rezolucijom SB UN 1244 posvećeni temi od prioritnog značaja za Republiku Srbiju. Siguran sam u jačinu poruka koje sa ovog mesta šaljem svim stanovnicima Kosova i Metohije. Od izuzetne važnosti je i doprinos drugih međunarodnih organizacija čije misije, pod okriljem UN, predstavljaju sastavni deo međunarodnog civilnog i bezbednosnog prisustva u Pokrajini, poput EULEKS, KFOR i OMIK. U procesu koordinacije delovanja međunarodnog prisustva i stabilizacije prilika na prostoru Kosova i Metohije, uprkos brojnim izazovima, neprikosnovena je uloga Misije UN na Kosovu. Njenim predstavnicima izražavam posebnu zahvalnost na svakodnevnom zalaganju u pronalaženju načina za prevazilaženje još uvek dubokog nepoverenja među etničkim zajednicama i stvaranju osnovnih pretpostavki za njihov miran suživot i bezbednost i poštovanje ljudskih i građanskih prava svih stanovnika Pokrajine. Izražavam očekivanje da će, i u narednom periodu, UNMIK nastaviti sa sprovođenjem svog mandata u skladu sa rezolucijom SB UN 1244. Stoga, u ovoj prilici, u svoje lično i u ime Vlade Republike Srbije, želim puno uspeha u radu novom šefu Misije UNMIK-a, gospodinu Zahiru Taninu, koji u ovom svojstvu, po prvi put, učestvuje na sednici SB-a.

Prisustvo i delovanje UNMIK-a od ključnog je značaja za Republiku Srbiju, budući da je okvir UN-a, zasnovan na rezoluciji SB UN 1244, garant statusne neutralnosti međunarodnog prisustva na Kosovu i Metohiji. Imajući u vidu ukupnu političko-bezbednosnu situaciju, kao i nastavak dijaloga između Beograda i Prištine, smatramo da UNMIK mora ostati aktivno angažovan u Pokrajini u nesmanjenom obimu i sa neizmenjenim mandatom.

Gospodine predsedniče,

Vlada Republike Srbije je u praksi potvrdila da je u potpunosti posvećena dijalogu koji se vodi uz posredovanje EU. Želim da podsetim da su za Beograd ključni razlozi za zaključivanje Briselskog sporazuma odsustvo suštinskog napretka u ostvarenju osnovnih ljudskih prava pripadnika srpske i drugih nealbanskih zajednica na Kosovu i želja da se kroz konstruktivan pristup doprinese rešavanju otvorenih pitanja u interesu mira i stabilnosti regiona i njegove integracije u Evropsku uniju. U Briselskom sporazumu vidimo garanciju uspostavljanja mehanizma koji će Srbima na Kosovu omogućiti normalan i dostojanstven život. U okolnostima u kojima živi, srpski narod na Kosovu i Metohiji, garanciju svog opstanka i razvoja vidi u onome što mu je od strane EU garantovano Briselskim sporazumom. Reč je o uspostavljanju Zajednice srpskih opština, koja bi artikulisala interese srpskog stanovništva i ponudila institucionalni mehanizam za kolektivno ostvarivanje i zaštitu njegovih osnovnih prava, te doprinela daljoj i bržoj normalizaciji odnosa.

Uvaženi članovi Saveta bezbednosti,

Ne mogu a da ne primetim da su svi prethodni, kao i Izveštaj koji je pred nama, kao ključno u sprovođenju Briselskog sporazuma prepoznali i podvukli potrebu što skorijeg formiranja Zajednice srpskih opština. Odluka kosovskog Ustavnog suda da suspenduje sporazum o formiranju Zajednice srpskih opština je nezabeležen slučaj izigravanja dogovora postignutih uz posredovanje EU. Celovita i posvećena implementacija postignutih dogovora od strane svih involviranih aktera od suštinskog je značaja za dalji uspešan tok procesa dijaloga. Težina ovakve odluke Prištine, u čiju političku pozadinu ne treba sumnjati, još je veća kad se uzme u obzir da je njeno objavljivanje usledilo neposredno nakon potpisivanja Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju (SSP) sa Evropskom komisijom. Naime, činjenica je da je Sporazum o osnivanju ZSO poslat na ocenu Ustavnom sudu dan posle potpisivanja SSP dok je sudska odluka o suspenziji doneta dan nakon što je Evropska komisija objavila Izveštaj o napretku Kosova. Ironija je što je u ovom Izveštaju Evropska komisija ocenila da su „ispunjena dva važna obećanja“ od strane Kosova - usvajanje ustavnih amandmana koji omogućavaju osnivanje Specijalnog suda i „potvrdu Prištine privrženosti normalizaciji odnosa sa Beogradom postizanjem sporazuma o energetici, telekomunikacijama, mostu u Kosovskoj Mitrovici i Zajednici srpskih opština“.

Upravo suprotno ovom što se navodi u Izveštaju o napretku, gospodine predsedniče, Priština je poslala jasnu i nedvosmislenу poruku svima - srpskoj zajednici, Evropskoj uniji i Ujedinjenim nacijama, da ne poštuje dogovore i preuzete obaveze i da nema nameru da omogući iole bolji život i uživanje osnovnih ljudskih prava Srbima u Pokrajini. Ključno je pitanje šta će uraditi i kako će na to reagovati prvo Evropska komisija, a zatim i države članice EU, ali i kako će se postaviti Savet bezbednosti Ujedinjenih nacija kako bi se Priština navela na poštovanje

međunarodno-pravno ustaljenih i priznatih tokova u smislu sprovođenja preuzetih obaveza, kao i poštovanja civilizacijskih vrednosti i standarda u pogledu zaštite ljudskih i građanskih prava svih stanovnika Kosova i omogućavanja njihovog normalnog i dostojanstvenog života.

Uvaženi članovi Saveta bezbednosti,

Sa žaljenjem moram i ovaj put da konstatujem, da uprkos dugogodišnjem prisustvu međunarodne zajednice, na Kosovu ne postoje osnovni uslovi za nesmetani i održivi povratak interno raseljenih lica. Nažalost, ni u Izveštaju koji je pred nama, problem interno raseljenih nije dobio prostor i pažnju koju zaslužuje.

Podsećanja radi, ukazujem da se Republika Srbija i dalje nalazi na nezavidnom, prvom mestu u Evropi po broju interno raseljenih lica. U toku sukoba 1999. godine i nakon ulaska KFOR više od 210.000 građana je bilo prisiljeno da napusti svoja prebivališta na prostoru Kosova, dok je dodatnih 20.000 lica raseljeno u martovskom nasilju 2004. godine. Trenutno je, unutar same teritorije KiM, raseljeno više od 18.000 lica, a na području uže Srbije trenutno boravi nešto više od 204.000 njih, od kojih je, prema istraživanju UNHCR-a, identifikovano 97.000 lica u potrebi tj. otežanog socijalno-ekonomskog položaja, kojima je neophodna pomoć.

Strateško opredeljenje Republike Srbije po pitanju interno raseljenih lica jeste da svakom licu pruži punu podršku, bilo za održivi povratak ili za lokalnu integraciju u mestu raseljenja, u skladu sa izraženom namerom svakog pojedinca. Međutim, svaka vrsta podrške koju Republika Srbija može da pruži potencijalnim povratnicima ostaje nedovoljna ako izostane adekvatno angažovanje Privremenih institucija u Prištini - prihvatanje ili bar tolerisanje od strane primajuće zajednice, i sve to uz aktivno angažovanje međunarodne zajednice.

Kako bi se na pravi način shvatilo kolike su prepreke da se raseljena lica vrate u svoje domove na Kosovu i Metohiji, treba znati da se, u svetlu, posle okončanja sukoba u proseku 25% izbeglica i raseljenih lica vrati u svoje domove, s tim da je minimum 12%, a najviši procenat ide i preko 50%. Na Kosovu i Metohiji je svega oko 1,5%.

Sumorna realnost i podsećanje da ovaj zadatak nije obavljen zahteva posebnu pažnju svakog narednog Izveštaja.

Neophodni uslovi za povratak uključuju i odgovarajuće bezbednosne garancije, slobodu kretanja, postojanje efikasnog mehanizma restitucije imovinskih i drugih pripadajućih prava, zaštitu od diskriminacije, garantovani pristup institucijama sistema, dokumentima i pravdi, kao i podršku ekonomskom osamostaljivanju povratnika. Neophodno je i sprečavanje opstrukcije povratka, uz poštovanje principa odgovornosti međunarodnih i lokalnih aktera angažovanih u procesu.

Zato apelujem na UN i druge predstavnike međunarodne administracije na Kosovu da pomognu da se prevaziđu problemi koji otežavaju povratak interno raseljenih i doprinose teškom položaju povratnika koji su izloženi i konstantnim bezbednosnim incidentima, koji uključuju i napade na njih i njihovu imovinu, čime se šalje snažna poruka svim drugim Srbima i potencijalnim povratnicima. Ovo je dodatno podstaknuto atmosferom nekažnjivosti za zločine izvršene nad Srbima. Ovakvu atmosferu odražava i činjenice da nema nijednog pravosnažno osuđenog izvršioca ubistva za više od 1000 Srba koji su ubijeni od 1999.g.

Gospodine predsedniče,

Iako je praksa da se posebno poglavlje Izveštaja posveti Severu Kosova, pogrešno se može steći utisak o zadovoljavajućem stanju ljudskih prava pripadnika srpske i drugih ne-albanskih zajednica južno od Ibra. U cilju sticanja šire slike o situaciji u kojoj žive, te činjenice da odavno nismo imali prikaz stanja ljudskih prava u ovom delu Kosova, predlažem da se u naredni Izveštaj uključi iscrpan pregled situacije u kojoj žive Srbi, Goranci i pripadnici drugih ne-albanskih zajednica južno od Ibra.

I danas su imovinska prava Srba ugrožena na celom Kosovu, posebno prodajom preduzeća u srpskim sredinama. Time se eliminišu mogućnosti za ekonomsku egzistenciju sredina u kojima žive Srbi, dovode u pitanje uslovi za povratak i podriva bezbednost. Treba imati u vidu da je nedostatak efikasnog mehanizma za povraćaj uzurpirane imovine, pored odsustva bezbednosti, jedan od najvažnijih činilaca koji otežava i ograničava povratak raseljenih. Zato skrećemo pažnju na dalje institucionalne mere Prištine u vidu nacrtu Zakona o osnivanju Kosovske agencije za upoređivanje i verifikaciju imovine, koji je u suprotnosti sa Tehničkim sporazumom o katastru iz 2011.g. i čijim usvajanjem bi se omogućila legalizacija protivzakonito oduzete imovine na KiM i nanela nepopravljiva šteta srpskoj zajednici. Napominjem da i pored toga, sam nacrt ne predviđa potrebnu većinu manjinskih poslanika u smislu usvajanja zakona od vitalnog interesa zajednice.

Dame i gospodo,

Pored taksativnog nabrojavanja napada na spomenike kulture u izveštajnom periodu, Srbija poziva na dalje intenzivno angažovanje međunarodne zajednice u njihovoj fizičkoj i pravnoj zaštiti, imajući u vidu aktuelna političkih dešavanja u Pokrajini. Naglašavam da napadi na spomenike verske i kulturne baštine nikad nisu prestajali. To je neborivi dokaz da većinska zajednica nikad nije prihvatila srpsku kulturnu baštinu kao deo zajedničkog nasleđa i kulturnih vrednosti koje baštinimo na Kosovu i Metohiji. Samim tim, albanska zajednica na Kosovu nema ni sa pravnog, ni sa istorijskog, moralnog ili bilo kog drugog stanovišta pravo da svojata spomenike srpske kulture i duhovne baštine koji su od 1999. godine bili mete sistematskog uništavanja. Albanski đaci i studenti na Kosovo i Metohiji uče u svojim udzbenicima da su srpske crkve i manastiri iz dvanaestog, trinaestog i četrnaestog veka albanski spomenici, a da je srpska dinastija Nemanjića iz tog vremena zapravo albanska dinastija Nimani. To je falsifikovanje istorije u cilju brisanja srpskog identiteta i prisustva na Kosovu i Metohiji.

Razgovori o imovini Srpske pravoslavne crkve, kao i statusu i zaštiti srpskog kulturnog nasleđa na prostoru Kosova i Metohije u okviru Briselskog dijaloga tek treba da uslede. Ovom prilikom ponovo apelujem na međunarodnu zajednicu da jasno i nedvosmisleno uputi poruku lokalnim organima da će intenzivno pratiti njihov rad na prevenciji krivičnih dela uperenih protiv objekata kulturnog i verskog nasleđa i njihovo reagovanje na izvršena krivična dela.

Na kraju, želim da ponovim da je Srbija snažno posvećena dijalogu sa predstavnicima Prištine koji se vodi pod pokroviteljstvom EU i koji predstavlja jedan od retkih uspešnih primera mirnog rešavanja sporova u današnjem svetu. U okviru dijaloga postignuti su izuzetno važni dogovori u interesu poboljšanja svakodnevnih životnih uslova celokupnog stanovništva Kosova i Metohije.

Naša posvećenost ovom procesu odraz je čvrstog opredeljenja za aktivan doprinos unapređenju političke i ekonomske stabilnosti regiona Zapadnog Balkana, kao i rešavanju svih preostalih otvorenih pitanja isključivo političkim i diplomatskim sredstvima. Upravo sa tim ciljem, Republika Srbija je u dijalogu demonstrirala konstruktivnost i spremnost na kompromise. Na taj način smo doprineli da za mnoga kompleksna pitanja u različitim segmentima, od zakonodavstva do energetike i telekomunikacija, budu postignuta obostrano prihvatljiva rešenja, u interesu, pre svega, pomirenja i zajedničke budućnosti.

Uz ocenu da su političke, društvene i ekonomske prilike u kojima živi srpska zajednica na Kosovu i dalje vrlo složene, Republika Srbija očekuje od međunarodne zajednice, pre svega UN, kontinuiranu pomoć na putu izgradnje poverenja, za koje duboko verujemo da je jedini čvrst temelj za uspostavljanje normalnog života za sve na Kosovu i Metohiji. Zaključiću time da iskoraci u pravcu unilateralizma poput zahteva za prijem Kosova u Unesko i primeri izigravanja postignutih dogovora poput suspenzije sporazuma o uspostavljanju ZSO nisu put u dobrom pravcu. Dijalog kao način rešavanja svih otvorenih pitanja nema i ne sme imati alternativu.

Hvala na pažnji."